

Tufan Samet ÖZDURAK

THEMIS

MAKRO İKTİSAT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
-------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM MAKRO İKTİSAT

1. MAKRO İKTİSATIN ANLAMI	1
2. MAKRO İKTİSATA KARAR BİRİMLERİ (SEKTÖRLER)	2
3. MAKRO İKTİSATA PİYASA TÜRLERİ	3
4. MAKRO İKTİSATA İKTİSADİ DENGELERİN KURULMA TARTIŞMALARI	4
5. MAKRO İKTİSATA DENKLEMLER VE DEĞİŞKENLER	6
6. MAKRO İKTİSATA İZLENEN POLİTİKALAR	7
7. ÇALIŞMA SORULARI	10

İKİNCİ BÖLÜM 1776'DAN 2012'YE MAKRO İKTİSATIN GELİŞİM SÜRECİ: İKTİSAT OKULLARI

1. KLASİK İKTİSAT OKULU	15
2. NEO-KLASİK İKTİSAT OKULU	17
3. MAKRO İKTİSATIN DOĞUŞU: KEYNESYEN İKTİSAT OKULU	18
4. MONETARİST OKUL	22
5. YENİ KLASİK OKUL (RASYONEL BEKLENTİLER OKULU)	27
6. YENİ KEYNESYEN OKUL	31
7. ARZ YANLI İKTİSAT	35
8. REEL İKTİSADİ DALGALANMALAR TEORİSİ	36
9. PHİLLİPS EĞRİSİ ANALİZİ	36
10. ÇALIŞMA SORULARI	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM HASILA KAVRAMLARI VE MİLLİ GELİR MUHASEBESİ

1. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA (GSMH) ve GAYRİ SAFİ YURTIÇI HASILA (GSYİH)	51
--	----

1.1. Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH).....	51
1.2. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	52
2. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA (GSMH) KAVRAMI ÜZERİNDEN HESAPLANAN HASILA BÜYÜKLÜKLERİ	55
2.1. Safi Milli Hasıla (SMH)	55
2.2. Milli Gelir (MG)	55
2.3. Kişisel Gelir (KG).....	56
2.4. Harcanabilir Gelir (Y_d).....	56
3. GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (GSYİH) KAVRAMI ÜZERİNDEN HESAPLANAN HASILA BÜYÜKLÜKLERİ	57
3.1. Safi Yurtiçi Hasıla (SYİH)	57
3.2. Yurtiçi Gelir (YG).....	57
3.3. Yurtiçi Kişisel Gelir	58
3.4. Yurtiçi Harcanabilir Gelir	58
4. ÇALIŞMA SORULARI	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HASILAYI HESAPLAMA (ÖLÇME) YÖNTEMLERİ

1. ÜRETİM YÖNTEMİ.....	69
2. GELİRLER YÖNTEMİ.....	70
3. HARCAMA YÖNTEMİ.....	71
4. HASILA HESABINDA DİKKATE ALINMAYAN UNSURLAR	73
5. REEL GSYİH DEĞERİNİN GERÇEK DEĞERİNİ YANSITMASINA YÖNELİK MAKRO İKTİSAT POLİTİKALARI	75
6. NOMİNAL VE REEL GSYİH	76
7. EKONOMİNİN BÜYÜME HIZININ HESAPLANMASI	78
8. TÜRKİYE'DE BÜYÜME ORANLARI	80
9. ÇALIŞMA SORULARI	81

BEŞİNCİ BÖLÜM

YATIRIM TASARRUF ÖZDEŞLİĞİ

1. ÖZDEŞLİĞİN İŞLEYİŞİ	91
2. ÇALIŞMA SORULARI	97

ALTINCI BÖLÜM

İŞSİZLİK

1. İŞSİZLİĞİN TANIMI VE KAPSAMI	105
2. TOPLAM NÜFÜS, AKTİF NÜFUS VE İŞGÜCÜ	105
3. İŞSİZLİK ORANININ HESAPLANMASI	106

4.	İŞSİZLİK TÜRLERİ	108
4.1.	Friksiyonel İşsizlik (Geçici İşsizlik veya Arızı İşsizlik)	108
4.2.	Yapısal İşsizlik (Uyumsuzluk İşsizliği)	109
4.3.	Doğal İşsizlik.....	110
4.4.	Konjonktürel İşsizlik (Devrevi İşsizlik, Çevrimsel İşsizlik).....	111
4.5.	Gizli İşsizlik	112
4.6.	İradi İşsizlik ve Gayri İradi İşsizlik	113
5.	İŞSİZLİĞİN İKTİSADİ MALİYETİ VE HASILA AÇIĞI.....	113
6.	İŞSİZLİĞİN İKTİSADİ MALİYETİNİN HESAPLANMASINA, BÜYÜME İŞSİZLİK İLİŞKİSİNE ALTERNATİF BİR YAKLAŞIM: OKUN KURALI	114
7.	TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK ORANLARI	115
8.	ÇALIŞMA SORULARI	116

YEDİNCİ BÖLÜM

ENFLASYON

1.	ENFLASYONUN TANIMI VE ÖLÇÜLMESİ	127
2.	FİYAT ENDEKSLERİ	129
3.	ENFLASYON TÜRLERİ	132
3.1.	Sürünen Enflasyon, Dört Nala Enflasyon, Hiper Enflasyon.....	133
3.2.	Talep Enflasyonu	133
3.3.	Maliyet Enflasyonu	135
3.4.	Beklenen Enflasyon, Gerçekleşen Enflasyon ve Sürpriz Enflasyon.....	137
3.5.	Diğer Enflasyon Türleri	138
4.	ENFLASYONUN MALİYETİ	138
4.1.	Enflasyonun Beklenen Maliyeti	139
4.2.	Enflasyonun Beklenmeyen Maliyeti.....	140
5.	ENFLASYONLA MÜCADELEDE MAKRO İKTİSAT POLİTİKALARI.....	141
6.	TÜRKİYE'DE ENFLASYONUN SEYRİ	142
7.	ÇALIŞMA SORULARI	144

SEKİZİNCİ BÖLÜM

FAİZ ORANLARI

1.	NOMİNAL VE REEL FAİZLER.....	153
2.	FAİZ ORANLARININ BELİRLENİŞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	156
3.	ÇALIŞMA SORULARI	159

DOKUZUNCU BÖLÜM
TOPLAM PLANLANAN HARCAMALARI OLUŞTURAN
ÖĞELERİN ANALİZİ: BASİT KEYNESYEN MODEL

1.	TOPLAM PLANLANAN HARCAMALARI OLUŞTURAN FONKSİYONLAR	165
1.1.	TÜKETİM FONKSİYONU ve TASARRUF FONKSİYONU	165
1.1.1.	Tüketim Fonksiyonu.....	165
1.2.	Tasarruf Fonksiyonu.....	168
1.2.1.	Modern Tüketim Hipotezleri	171
1.2.1.1.	Mutlak Gelir Hipotezi (J.M. Keynes)	171
1.2.1.2.	Nispi Gelir Hipotezi (J. Duesenberry).....	172
1.2.1.3.	Zamanlar Arası Tüketim Fonksiyonu: (I. Fisher)	173
1.2.1.4.	Yaşam Devresi Hipotezi (Ömür Boyu Gelir Hipotezi) (F. Modigliani).....	174
1.2.1.5.	Sürekli Gelir Hipotezi (M. Friedman)	176
1.2.1.6.	Rassal Yürüme Hipotezi (R. Hall).....	177
1.3.	YATIRIM FONKSİYONU	178
1.3.1.	Sermayenin Marjinal Etkinliğine Göre Yatırım Analizi	182
1.3.2.	Tobin'in Q Teorisi'ne Göre Yatırım Analizi	184
1.4.	KAMU HARCAMALARI (HÜKÜMET ALIMLARI)	186
1.5.	TOPLAM PLANLANAN HARCAMALARA DIŞA AÇIK EKONOMİ UNSURLARININ EKLENMESİ: İHRACAT ve İTHALAT FONKSİYONLARI	187
2.	TOPLAM PLANLANAN HARCAMALAR FONKSİYONU	191
2.1.	TOPLAM PLANLANAN HARCAMALAR FONKSİYONUNUN TÜRETİLMESİ	191
2.2.	TOPLAM PLANLANAN HARCAMALAR(AE) DOĞRUSU	193
3.	BASİT KEYNESYEN MODELDE DENGE HASILA DÜZEYİ: MİLLİ GELİR DENGE DÜZEYİ	196
4.	DEFLASYONİST ve ENFLASYONİST AÇIK	200
4.1.	DEFLASYONİST AÇIK	200
4.2.	ENFLASYONİST AÇIK.....	202
5.	ÇARPAN MEKANİZMASI: HARCAMALARDAKİ DEĞİŞİMİN HASILA ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN HESAPLANMASI	204
5.1.	Kamu Harcaması Çarpanı(Basit Çarpan, Devlet Harcaması Çarpanı)	205
5.2.	Yatırım Harcaması Çarpanı.....	208
5.3.	Transfer Harcaması Çarpanı.....	209
5.4.	Vergi Çarpanı	210
5.5.	Denk Bütçe Çarpanı (Hawelmo Teoremi)	212
5.6.	Açık Ekonomi Çarpanı (Dış Ticaret Çarpanı)	213
5.7.	Süper Çarpan	215
6.	HIZLANDIRAN MEKANİZMASI	218
7.	TASARRUF PARADOKSU	221

8.	OTOMATİK STABİLİZATÖRLER(OTOMATİK İSTİKRAR SAĞLAYICILAR)	223
9.	MAKRO İKTİSATTA YATIRIM HARCAMALARININ FİNANSMANI	224
10.	ÇALIŞMA SORULARI	226

ONUNCU BÖLÜM IS-LM MODELİ

1.	IS-LM MODELİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE MODELİN AMACI	265
2.	MAL PİYASINDA DENGE: IS EĞRİSİ	266
2.1.	IS'NİN TANIMI VE IS EĞRİSİNİN TÜRETİLMESİ	266
2.2.	IS EĞRİSİNİN EĞİMİ	268
2.3.	IS EĞRİSİNİN KONUMU	269
3.	PARA PİYASASINDA DENGE VE LM EĞRİSİ	271
3.1.	LM'NİN TANIMI VE LM EĞRİSİNİN TÜRETİLMESİ	272
3.2.	LM EĞRİSİNİN EĞİMİ	273
3.3.	LM EĞRİSİNİN KONUMU	276
4.	MAL VE PARA PİYASASINDA EŞANLI DENGE: IS-LM DENGESİ	277
5.	IS-LM DENGESİNİN DEĞİŞMESİ: PARA POLİTİKASI VE MALİYE POLİTİKASI	278
5.1.	IS-LM MODELİNDE PARA POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ	278
5.2.	IS-LM MODELİNDE MALİYE POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ	281
6.	IS-LM MODELİNDE PARA VE MALİYE POLİTİKASININ ETKİNLİĞİ	284
6.1.	PARA POLİTİKASININ ETKİNLİĞİ	285
6.2.	MALİYE POLİTİKASININ ETKİNLİĞİ	287
7.	PARA VE MALİYE POLİTİKASINDA ÖZEL DURUMLAR (İSTİSNAİ HALLER)	289
7.1.	YATIRIMLARIN FAİZE DUYARLILIĞININ SIFIR OLMASI (b=0 DURUMU)	289
7.1.1.	Maliye Politikası	290
7.1.2.	Para Politikası	290
7.2.	PARA TALEBİNİN FAİZ DUYARLILIĞININ SONSUZ OLMASI (h=∞ DURUMU) (LİKİDİTE TUZAĞI DURUMU) (KEYNESYEN LM DURUMU)	291
7.2.1.	Maliye Politikası	291
7.2.2.	Para Politikası	292
7.3.	PARA TALEBİNİN FAİZE DUYARLILIĞININ SIFIR OLMASI (h=0 DURUMU) (KLASİK LM DURUMU)	293
7.3.1.	Maliye Politikası	293
7.3.2.	Para Politikası	294
8.	IS-LM MODELİNDE PARA VE MALİYE POLİTİKASININ BİRLİKTE UYGULANMASI: POLİTİKA KARMASI	297
8.1.	GENİŞLETİCİ PARA VE GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASININ BİRLİKTE UYGULANMASI	297
8.2.	DARALTICI PARA VE DARALTICI MALİYE POLİTİKASININ BİRLİKTE UYGULANMASI	298

8.3. DARALTICI PARA VE GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASININ BİRLİKTE UYGULANMASI.....	298
8.4. GENİŞLETİCİ PARA VE DARALTICI MALİYE POLİTİKASININ BİRLİKTE UYGULANMASI	299
8.5. GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASININ GENİŞLETİCİ PARA POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI.....	300
8.6. GENİŞLETİCİ PARA POLİTİKASININ GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI	301
8.7. DARALTICI MALİYE POLİTİKASININ GENİŞLETİCİ PARA POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI.....	301
8.8. DARALTICI PARA POLİTİKASININ GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI	302
8.9. GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASININ DARALTICI PARA POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI.....	303
8.10. GENİŞLETİCİ PARA POLİTİKASININ DARALTICI MALİYE POLİTİKASINDAN DAHA FAZLA UYGULANMASI.....	303
9. IS-LM DENGESİZLİKLERİ VE TAHVİL PİYASASI İLİŞKİSİ.....	304
10. ÇALIŞMA SORULARI.....	308

ON BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLAM ARZ- TOPLAM TALEP MODELİ (AS-AD MODELİ)

1. TOPLAM TALEP (AD)	336
1.1. TOPLAM TALEP EĞRİSİNİN TÜRETİLMESİ	336
1.2. TOPLAM TALEP(AD) EĞRİSİNİN EĞİMİ	338
1.3. TOPLAM TALEP(AD) EĞRİSİNİN KONUMU.....	341
2. TOPLAM ARZ (AS)	344
2.1. KLASİK İKTİSATTA TOPLAM ARZ(AS) EĞRİSİ	344
2.2. KEYNESYEN TOPLAM ARZ(AS) EĞRİSİ.....	346
2.3. PİYASA AKSAKLIKLARI ALTINDA TOPLAM ARZ(AS) EĞRİSİ	347
2.3.1. İşçi Yanılma Modeli (Milton Friedman).....	348
2.3.2. Firma Yanılma Modeli (E. Robert Lucas)	351
2.3.3. Yapışkan Ücret Modeli (Stanley Fischer)	353
2.4. UZUN DÖNEM TOPLAM ARZ EĞRİSİ(AS _{LR}).....	358
2.5. TOPLAM ARZ EĞRİSİNDE SAĞA SOLA KAYMALAR: ARZ ŞOKLARI	360
3. TOPLAM TALEP- TOPLAM ARZ DENGESİ(AS-AD DENGESİ).....	361
3.1. AS-AD DENGESİNİN KURULMASI	361
3.2. AS-AD DENGESİNİN DEĞİŞMESİ.....	362
3.3. TOPLAM ARZ(AS) EĞRİSİNİN ÜÇ BÖLGESİ.....	368
4. ÇALIŞMA SORULARI.....	370

ON İKİNCİ BÖLÜM

DÖVİZ PİYASASI - DÖVİZ KURLARI - KUR SİSTEMLERİ

1.	NOMİNAL DÖVİZ KURU– NOMİNAL EFEKTİF DÖVİZ KURU – REEL DÖVİZ KURU	395
2.	KUR SİSTEMLERİ	397
2.1.	SABİT KUR SİSTEMİ	398
2.1.1.	Altın Para Standardı Rejimi.....	398
2.1.2.	Ayarlanabilir Sabit Kur Sistemi	398
2.1.3.	Marshall-Lerner Koşulu ve J Eğrisi	399
2.2.	ESNEK KUR SİSTEMİ	401
3.	TEK FİYAT KANUNU	402
4.	ÇALIŞMA SORULARI	403

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖDEMELER BİLANÇOSU

1.	CARI HESAP	412
2.	SERMAYE HESABI	414
3.	RESMİ REZERVLER HESABI	416
4.	NET HATA NOKSAN HESABI	417
5.	ÇALIŞMA SORULARI	420

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DIŞA AÇIK EKONOMİDE İÇ VE DIŞ DENGİNİN SAĞLANMASI: MUNDELL-FLEMİNG MODELİ (IS-LM-BP MODELİ)

1.	DIŞ DENGESİNİN SAĞLANMASI: BP EĞRİSİ	426
2.	İÇ VE DIŞ DENGİNİN BİRLİKTE SAĞLANMASI: IS-LM-BP DENGESİ	429
3.	MUNDELL-FLEMİNG MODELİNDE PARA VE MALİYE POLİTİKALARI	430
3.1.	SINIRSIZ SERMAYE HAREKETLİLİĞİ	431
3.1.1.	Sınırsız Sermaye Hareketliliği ve Sabit Döviz Kurunda Para ve Maliye Politikaları	431
3.1.1.1.	Sabit Döviz Kurunda Maliye Politikası	431
3.1.1.2.	Sabit Döviz Kurunda Para Politikası	432
3.1.2.	Sınırsız Sermaye Hareketliliği ve Esnek Döviz Kurunda Para ve Maliye Politikaları	433
3.1.2.1.	Esnek Döviz Kurunda Maliye Politikası	434
3.1.2.2.	Esnek Döviz Kurunda Para Politikası	434
3.2.	SINIRLI SERMAYE HAREKETLİLİĞİ	437

3.2.1. Sınırlı Sermaye Hareketliliği ve Sabit Döviz Kurunda Para ve Maliye Politikası	437
3.2.1.1.Sabit Döviz Kurunda Maliye Politikası	437
3.2.1.2.Sabit Döviz Kurunda Para Politikası.....	438
3.2.2. Sınırlı Sermaye Hareketliliği ve Esnek Döviz Kurunda Para ve Maliye Politikası	439
3.2.2.1.Esnek Döviz Kurunda Maliye Politikası.....	439
3.2.2.2.Esnek Döviz Kurunda Para Politikası	440
3.3. ÜÇLÜ AÇMAZ (TRILEMMA)	443
4. ÇALIŞMA SORULARI	445

ON BEŞİNCİ BÖLÜM
ENFLASYON VE İŞSİZLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ:
PHİLLİPS EĞRİSİ ANALİZİ ...453

ON ALTINCI BÖLÜM
PARA VE PARA TALEBİ TEORİLERİ

1. PARANIN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, FONKSİYONLARI ve PARA SİSTEMLERİ.....	471
1.1. PARANIN TANIMI	471
1.2. PARANIN ÖZELLİKLERİ VE FONKSİYONLARI	472
1.2.1. Paranın Özellikleri.....	472
1.2.2. Paranın Fonksiyonları	473
1.3. PARA TÜRLERİ	475
1.4. PARA SİSTEMLERİ	476
1.4.1. MAL PARA SİSTEMİ	477
1.4.2. KAĞIT PARA SİSTEMİ.....	478
1.4.2.1. Emanet Para Sistemi(Çevrilebilir Para Sistemi)	479
1.4.2.2. İtibari Para Sistemi(Fiat Para Sistemi)	479
2. PARA TEORİLERİ (PARA TALEBİ TEORİLERİ)	480
2.1. KLASİK ve NEO-KLASİK İKTİSAT: PARANIN MİKTAR TEORİSİ.....	480
2.1.1. Yale-Fisher Yaklaşımı	483
2.1.2. Cambridge Yaklaşımı	484
2.2. KEYNESYEN İKTİSAT: LİKİDİTE TERCİHİ TEORİSİ	486
2.3. MONETARİST İKTİSAT: MODERN(YENİ) MİKTAR TEORİSİ.....	497
3. ÇALIŞMA SORULARI	501

ON YEDİNCİ BÖLÜM
PARA ARZI

1. PARA ARZI ve TALEP EDİLEN PARA MİKTARI TANIMLARI.....	521
--	-----

2.	ARZ EDİLEN PARA MİKTARI TANIMLARI (PARA ARZINDA ALTERNATİF BÜYÜKLÜKLER)	522
3.	PARA ARZI TANIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	524
4.	TİCARİ BANKALARIN PARA YARATMASI: KAYDI PARA YARATMA SÜRECİ	525
5.	PARA ÇARPANI VE MERKEZ BANKASININ PARA ARZINI DEĞİŞTİRMESİ	532
6.	İÇSEL(ENDOJEN) ve DIŞSAL(EGZOJEN) PARA ARZI	536
7.	PARA ARZININ DEĞİŞMESİNİN ETKİLERİ	537
8.	ÇALIŞMA SORULARI	541

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM PARA POLİTİKASI

1.	MAKRO İKTİSAT POLİTİKASI VE PARA POLİTİKASI	553
2.	PARA POLİTİKASININ AMAÇLARI	553
3.	PARA POLİTİKASININ ARAÇLARI	556
3.1.	GENEL ARAÇLAR	557
3.1.1.	Zorunlu Karşılıklar (Gerekli Rezervler)(Kanuni Karşılıklar)	557
3.1.2.	Reeskont Politikası(İskonto Oranları).....	558
3.1.3.	Açık Piyasa İşlemleri	560
3.2.	ÖZEL ARAÇLAR	564
3.2.1.	Farklılaştırılmış Reeskont Oranları (Selektif Kredi Denetimleri).....	565
3.2.2.	İthalat Teminatları	565
3.2.3.	Zorunlu Döviz Devir Oranları	565
3.2.4.	Asgari Ödeme Yükümlülükleri	566
3.2.5.	Tüketici Kredilerinin Vade, Faiz ve Miktar Kontrolleri	566
3.2.6.	Ahlaki Beyan(Merkez Bankası Tavsiyeleri)	567
4.	PARA POLİTİKASINDA NİHAİ, ARA VE OPERASYONEL HEDEFLER	567
4.1.	NİHAİ HEDEFLER	568
4.2.	ARA HEDEFLER	568
4.2.1.	Döviz Kuru Hedeflemesi	569
4.2.2.	Parasal Hedefleme	570
4.2.3.	Faiz Hedeflemesi	571
4.2.4.	Nominal Hasıla Hedeflemesi	572
4.2.5.	Enflasyon Hedeflemesi	572
4.3.	OPERASYONEL HEDEFLER	575
5.	PARA POLİTİKASININ ENFLASYON VE HASILA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	576
5.1.	ADAPTİF BEKLENTİLER GÖRÜŞÜ	577
5.2.	RASYONEL BEKLENTİLER GÖRÜŞÜ	578
6.	ANTİ ENFLASYONİST PARA VE MALİYE POLİTİKALARI	580
7.	PARA POLİTİKASINDA BASİRETE KARŞI KURALLAR POLİTİKASI	582

8. MAKRO İKTİSADİ İSTİKRAR POLİTİKALARI	584
9. ÇALIŞMA SORULARI	586

ON DOKUZUNCU BÖLÜM
REEL DEVRİ DALGALANMALAR MODELİ

1. MODELİN YAPISI VE VARSAYIMLARI	613
2. ÇALIŞMA SORULARI	617

YIRMİNCİ BÖLÜM
ARZ YANLI İKTİSAT VE LAFFER EĞRİSİ ...621

KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ	629
KARMA ÇALIŞMA SORULARI	649
KAYNAKÇA	677